

A1.- ESCRITURA

Els orígens de la saviesa.

La paraula **saviesa** prové de l'antiquíssima paraula grega **σοφία**, la qual Homer ja va utilitzar a la seva obra *l'Iliada* per referir-se a l'habilitat que tenia el fuster per a construir un vaixell. I és que, en un principi, el terme **saviesa** tenia un caràcter eminentment pràctic i es feia servir només per fer esment de l' **habilitat per a practicar una operació determinada**, concepció que més tard s'estengué al **domini d'un art qualsevol**. No va ser fins a l'arribada del filòsof grec Plató, i sobretot d'Aristòtil, que el concepte pren un caràcter més teòric i- diguem-ne – intel.lectual, ja que aquests pensadors es van endinsar en el món de les idees amb la preocupació d'arribar al **coneixement universal** i conèixer les grans veritats que regeixen els destí del món i dels homes. No obstant això, el concepte de saviesa no perdé mai aquesta connotació de coneixement pràctic ja que el mateix Plató parlava de **la saviesa** com a virtut superior, però mai negà l'existència d'**unes altres savieses** com ara l'equivalent a “art “ o “habilitat”, o al “coneixement de les coses naturals”, i ja en el període postaristotèlic va tornar a dominar la concepció de la **saviesa** com a concepte més pràctic.

Així, les característiques que perfilarien l'**ideal de saviesa** són les de **coneixement per les idees** (la principal via per arribar al **coneixement universal**) i **coneixement per l'experiència**, de manera que la persona **sàvia** no és només la persona que sap sinó també la que, des d'una **maduresa** i un **equilibri** interiors, reuneix les condicions necessàries - coneixement i experiència – per poder emetre judicis reflexius, amarats de **prudència** i **moderació**, lluny de tota precipitació.

Com que, després del que acabem de dir, deus haver vist que la paraula **saviesa** no fa només al.lusió a un concepte molt abstracte, allunyat del teu entorn concret, sinó que – vulgues que no -, i encara que de vegades la realitat et faci pensar al contrari, t'envolta per tots costats, et demanem que facis un escrit d'unes 10 ratlles sobre un d'aquests dos temes:

A.- El meu ideal de persona sàvia.

.....
.....

B.- Perfil de la persona més sàvia que he conegut mai.

.....
.....

A2.- DICCIONARI

A.- El tresor de la saviesa.

La saviesa ha volgut dir moltes coses al llarg de la història de la humanitat i ha contribuït a l'**avenç** i la **justícia**. És un gran tresor que es troba dins d'un **cofre** amagat

que no tots sabem trobar. Un cop el tenim, però, només cal anar-ne traient totes les seves riqueses i saber-les administrar perquè puguem prosperar i viure amb pau i harmonia amb el nostre entorn.

Obre el **cofre** i extreu-ne les 15 paraules que et sembli que es refereixen més a la **saviesa**. Apunta-te-les i després escriu-ne la definició que et dóna el diccionari:

C O F R E D E L A S A V I E S A

CIÈNCIA   TÈCNICA   AMOR   INTEL·LIGÈNCIA

SAPIÈNCIA   ARRAUXAMENT   SENTIT COMÚ   CAPTENIMENT

AMOR   ODI   CONEIXEMENT   VALENTIA

CONDUCTA   CONTEMPLACIÓ   SON   DISCERNIMENT

PRUDÈNCIA   SENSATESA   INDEPENDÈNCIA

FÒBIA   LOGOS   JUDICI   AMONESTACIÓ

FÚRIA   SANCIÓ   TENDRESA   BENAURANÇA

PROVERBI   CONSELL   MEDITACIÓ   PERESA

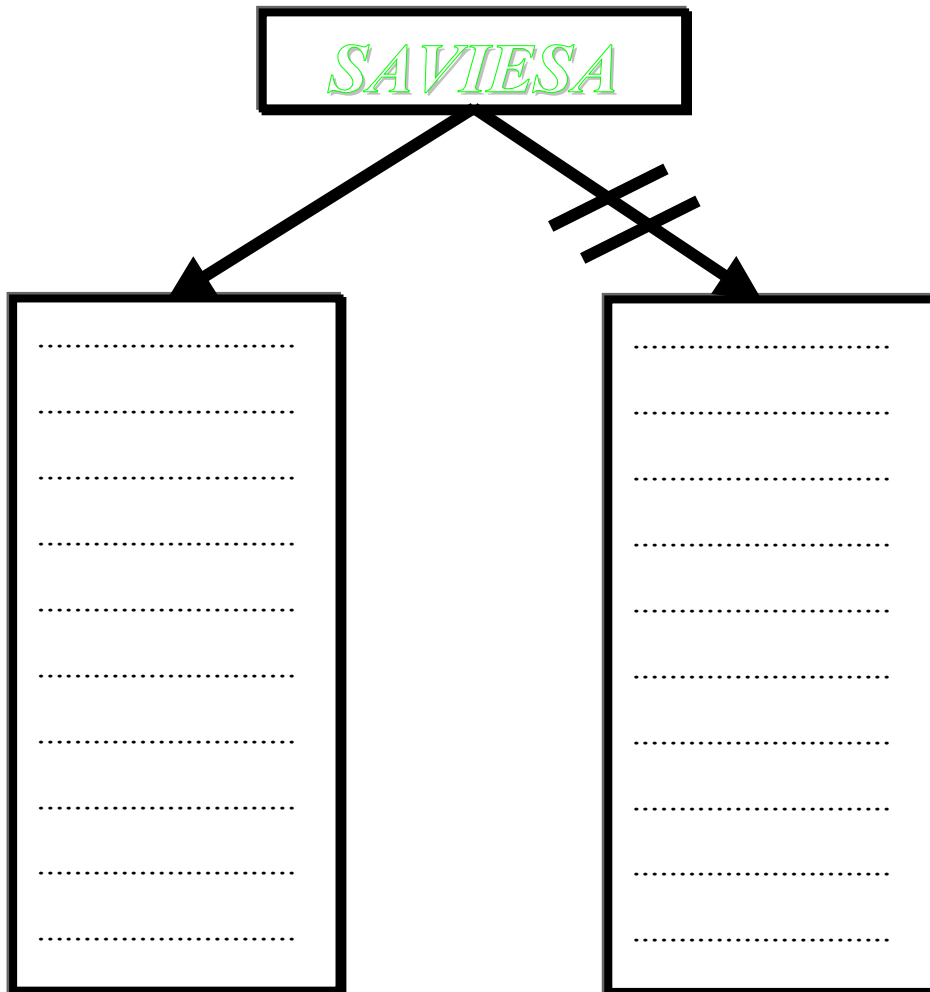
INDIVIDUALISME   REFLEXIÓ   LLIBERTAT

B.- Saviesa i companyia.

Encara que la paraula **saviesa** formalment rimi, per exemple, amb **honradesa** i **estupidesa**, des del punt de vista del significat només s'avé amb la primera. A continuació et trobaràs 20 paraules acabades en **-esa**, de les quals la meitat poden fer companyia al mot saviesa mentre que l'altra meitat no.

Fes, doncs, les consultes de diccionari necessàries, i distribueix els mots a la columna corresponent:

GENTILESA   BAIXESA   SENSATESA   NECIESA   VILESA   BONESA
AGUDESÀ   COQUINESA   RUQUESA   DESTRESA   SENZILLESÀ
APTESA   RUDESA   ROÏNESA   ALTIVESA   BELLESA   DELICADESA
INSENSATESA   MESQUINESA   NOBLESA

A3.- CONCURS.

Els set savis de Grècia.

Segons la tradició recollida per Plató en el Protàgores, a la Grècia antiga hi hagué 7 filòsofs i polítics que arribaren a posseir aquesta categoria. Un d'ells tenia per nom **MISÓ QUENEU**, mentre que els altres tenien un nom compost. Forma aquests noms relacionant els elements de les dues columnes:

TALES	D'ATENES
PÍTAC	DE METILENE
BIAS	DE LACEDEMÒNIA
SOLÓ	DE MILET
CLEÒBUL	DE PRIENE
QUILÓ	DE LINDOS

A4.- RECERCA.

Els llibres savis.

A- Busca tota la informació que trobis sobre cada un d'aquests **llibres savis** antics i fixa't a quina cultura pertanyen. Intenta ordenar-los cronològicament.

⇒ **LA BÍBLIA**

⇒ **EL TALMUD**

⇒ **EL CORÀ**

⇒ **ELS UPANISHADS**

⇒ **EL DAODEJING**

B.- A la Bíblia hi ha tres llibres anomenats **Els llibres sapiencials**, els quals transmeten un tipus d'ensenyances morals breus que denoten un profund coneixement de l'ànima humana. i estan íntimament lligats al patrimoni cultural dels pobles. Informa't de com s'anomenen i apunta un fragment de cada un d'ells que t'hagi cridat l'atenció.

NOM DEL LLIBRE

FRAGMENT ESCOLLIT

I .....

.....
.....
.....
.....

II .....

.....
.....
.....
.....

III .....

.....
.....
.....
.....

C.- Busca el nom dels set **llibre savis** dels grecs i explica breument què contenia cadascun d'ells.

A5.- TREBALL DE CAMP.
L'Ateneu popular.

Entre els antics grecs, **Atena** representava la **deessa de la saviesa**. Diuen que va néixer del cap de Zeus, el seu pare, i que, tal com havia anunciat l'oracle, tenia molts dons i excel.lents qualitats com ara una gran intel.ligència i un gran talent, així com molta prudència i bondat. Sempre estava disposada a comunicar el seu saber i gràcies a ella els homes aprengueren molts arts i oficis. Així, va ser la primera que filà i teixí, i que ensenyà la roda, la destal, la flauta i la trompeta, l'arada, i les veles per a les ràpides naus gregues. Sabia també resoldre raonablement, a través d'un debat, les diferències d'opinió i les discussions que hi havia entre els qui l'envoltaven, i sabia emetre

verdictes justos - i si podia clements - sempre que li demanaven que formés part dels jurats de l'Areòpag.

És per tot això, i en honor d'aquesta mítica personalitat tan captivadora de l'antigor, que a finals del segle XVIII començaren a sorgir els **ateneus**, que eren associacions de caire científic i literari dedicades a elevar el nivell intel·lectual dels seus associats mitjançant discussions, conferències, cursos i lectures. Avui en dia, el terme **ateneu** encara s'ha popularitzat més i pot referir-se a qualsevol associació que, a la seva activitat tradicional, hi suma accions de caire cívic i formatiu.

Feu grups mitjans (que tinguin entre 5 i 10 persones) i feu el vostre TREBALL DE CAMP seguint aquests passos per ordre:

A>.- Completeu els vostres coneixements sobre la deessa **Atena** tot contestant aquest qüestionari (excepcionalment també hi adjuntem les solucions):

- Com s'anomena la mare d'Atena?
Metis.
- Per què Atena va tenir un naixement tan especial i va sorgir del cap de **Zeus**?
L'esposa principal de **Zeus** es deia **Hera**, però ell també desposà **Metis**, de qui esperava un fill. Ansiós per saber si seria un nen o una nena, **Zeus** va consultar l'Oracle de **Delfos**, que li va dir que seria una nena de grans qualitats i excel·lents virtuts. **Delfos**, però, també li va predir que si **Metis** tenia un segon fill, seria un noi que el destronaria. Per tal de no córrer el risc que ningú - ni tan sols el seu primer fill - li prengué el poder, **Zeus** es va empassar **Metis**, però a resultes d'aquesta acció va començar a tenir molt mal de cap. I com que cap dels remeis corrents li feia passar, va fer cridar **Hefest**, el déu ferrer, perquè li expulsés l'esperit maligne que portava a dins. **Hefest** va agafar un mall i el va clavar al crani de **Zeus** perquè l'esperit sortís pel forat, però en lloc de l'esperit en sortí la deessa **Atena**.
- Com anava vestida **Atena** en sortir del cap de Zeus?
Amb armadura i una llança a la mà.
- De què era també deessa **Atena**, a més de la saviesa?
De la guerra.
- Com s'anomenava el germà d'**Atena**?
Mart.
- Quin altre nom donaven els grecs a Atena?
Pal·las Atena.
- Com l'anomenaven els romans?
Minerva.
- Quina relació hi ha entre el nom d'**Atena** i el d'**Atenes**, capital de Grècia?
Posidó i **Atena** es van disputar l'honor de donar nom a la capital del territori d'Àtica, convenint que se l'enduria qui creés una cosa de més

utilitat. **Posidó** va donar un cop de trident a terra i va crear el cavall. **Atena**, tanmateix, va crear l'olivera i va ser considerada guanyadora de la competició, de manera que la ciutat, en comptes d'anomenar-se **Posidònia** es va dir **Atenes**, i sempre més li va retre un culte especial, tal com mostra el temple del **Partenó**, que és dedicat a ella.

B>.- Recolliu informació sobre ateneus que hagin existit al llarg de la història o que hi hagi en la societat actual. Us donem algunes pistes sobre allò de què us podeu informar:

- Quan van néixer i per què?
- Quin nom tenien/tenen i per què?
- Tenien/tenen estatuts? Què deien/diuen?
- Tenien/tenen logotip?
- Quin tipus d'activitats s'hi feien/fan?
- Quin era/és l'abast d'aquestes activitats?
- Quina era/és la principal?
- Quants i quina mena de membres el formaven/formen? Quin tipus de gent n'eren/en són socis o en solien/solen formar part?.
- Quines particularitats tenien/tenen, aquestes persones?

C> Tenint present tota la informació recollida a A i B, proposa un **ateneu popular** per al teu barri o poble. Comença, doncs, a pensar a qui anirà destinat i quines són les activitats que s'hi faran; a posar-li nom; a buscar-li un local; a fer un logotip...

A6.- TRIBUNA

Prepara't una **lectura molt formal i solemne** d'un d'aquests textos, la qual acompanyaràs amb una gesticulació mesurada però contundent.

Aparició del Senyor a Gabaon

Judici de Salomó

*Anomenada
de la saviesa
de Salomó*

El poble continuava encara oferint sacrificis en els turons sagrats, perquè en aquells temps encara no havia estat construït el temple dedicat al nom del Senyor. Salomó estimava el Senyor i complia les prescripcions del seu pare David, però oferia sacrificis i cremava ofrenes en els turons sagrats.

El rei anà a oferir sacrificis a Gabaon, que era el turó sagrat més important, i en aquell altar va oferir mil holocaustos. A Gabaon, el Senyor es va aparèixer a Salomó en un somni, durant la nit. Déu li va dir:

- Demana'm què vols que et doni.

Salomó li va respondre:

- Tu vas demostrar un gran amor al teu servent, el meu pare David, que es comportava davant teu fidelment, amb bondat i rectitud de cor. Tu li vas mantenir el teu gran amor donant-li un fill que el succeís en el tron, com és el cas el dia d'avui. Ara, Senyor Déu meu, tu m'has fet rei a mi, servent teu, perquè succeïxi el meu pare David. Però jo sóc molt jove i no sé com haig de governar. El teu servent es troba enmig del poble que has escollit, un poble tan nombrós que no es pot ni comptar, de tants com són. Concedeix, doncs, al teu servent que tingui enteniment per a poder jutjar el teu poble i discernir entre el bé i el mal; perquè, qui seria capaç de governar aquest teu poble que és tan gran?

Al Senyor li va plaure la súplica que Salomó li feia. Llavors Déu li digué:

- Ja que has demanat això, i no una llarga vida, o riqueses, o la mort dels teus enemics; ja que tan sols has demanat discerniment per a judicar, faré el que tu dius: et concedeixo saviesa i intel·ligència, tant, que ni abans ni després ningú no se't podrà igualar. Però, a més, et concedeixo allò que no has demanat: tindràs riquesa i glòria, i, mentre visquis, cap rei no se't podrà comparar. I si segueixes els meus camins i guardes els meus decrets i els meus preceptes, com ho va fer el teu pare David, jo prolongaré els anys de la teva vida.

Salomó es va despertar del somni. Se'n tornà a Jerusalem, es va presentar davant l'arca de l'aliança del Senyor; va oferir holocaustos i sacrificis de comunió i va convidar tota la seva cort a un banquet.

Un dia, dues prostitutes anaren a veure el rei i van comparèixer davant seu. Una d'elles digué:

- Escolta, Senyor meu! Jo i aquesta altra dona vivim a la mateixa casa. Jo vaig tenir un fill qua ella també era a casa, i, al cap de tres dies, aquesta dona també en va tenir un. Vivim juntes, sense ningú més a casa fora de nosaltres dues.

Una nit, el fill d'aquesta dona va morir, perquè ella, tot dormint, se li havia posat al damunt. Aleshores, en plena nit, ella es va llevar i, mentre la teva serventa dormia, va prendre el fill que jo tenia al meu costat i se'l va posar a la vora, i va deixar al meu costat el seu fill mort.

Quan a la matinada vaig llevar-me per donar de mamar al meu fill, el vaig trobar mort. Però, en fer-se de dia m'hi vaig fixar bé i em vaig adonar que no era el fill que jo havia tingut.

L'altra dona la va interrompre:

- No! El meu fill és el viu i el teu és el mort.

Però l'altra responia:

- No, el teu fill és el mort; el viu és el meu.

I discutien així davant el rei. Llavors el rei va dir:

- Aquesta diu: "El meu fill és el viu i el teu és el mort"; i aquesta altra diu: "No, el teu fill és el mort; el viu és el meu."

El rei va ordenar:

- Porteu-me una espasa:

Li van portar l'espasa, i aleshores digué:

- Partiu pel mig el nen viu i doneu-ne la meitat a l'una i la meitat a l'altra.

A la mare del nen que vivia se li van commoure les entranyes per causa del seu fill, i va cridar al rei:

- No, senyor meu! Doneu-li viva la criatura, no la mateu!

En canvi, l'altra deia:

- Ni per a tu ni per a mi: que la parteixin!

Llavors el rei va sentenciar:

- Doneu la criatura a aquesta dona, no la mateu: ella és la seva mare!

Tot Israel va saber la sentència del rei i va sentir per ell un gran respecte, perquè veïen que posseïa una saviesa divina per a administrar justícia.

Déu va concedir a Salomó una saviesa i una intel·ligència molt grans, i uns coneixements tan vastos com la sorra de la vora de la mar. La saviesa de Salomó superava la de tots els habitants de les terres d'Orient i d'Egipte. Era el més savi de tots els homes: més que Etan, l'ezrahita, més que Eman, Calcol i Dardà, fills de Mahol. La seva anomenada arribava a totes les nacions veïnes. Va pronunciar tres mil proverbis, i fou l'autor de cinc mil càntics. Va tractar de les plantes, des del cedre del Líban fins a l'hisop que creix a les parets. Va tractar dels animals que corren, dels que volen, dels que s'arrosseguen per terra i dels que neden. Venia a escoltar la saviesa de Salomó gent de tots els països, de part de tots els reis de la terra.

A7.- ESCRITURA.

Llatinismes.

De vegades la **saviesa dels antics** ens ha arribat a través d'expressions que encara es diuen — i sobretot s'escriuen — en la seva llengua, que en la nostra cultura sol ser el llatí. Inspira't en el text i després escriu-ne un tu en què hi aparegui alguna de les **expressions clàssiques** en llatí que et trobes definides a continuació.

TEXT

Ja es veu Venècia, la plaça de San Marco, la torre del rellotge i el palau ducal... On és la basílica? És clar, des d'aquí no la podem veure, perquè el vaixell atraca just sota la paret del palau... I aquest deu ser el pont dels sospirs...

- Ara se m'acut, ¿Com és allò que escrivia Horaci, segons ens repeteix el de llatí?...

Carpe diem, Olga, que vol dir que aprofitis cada dia...

En Marcel té memòria per a aquestes coses. Per això treu una mitjana de notable, sap aprofitar bé els recursos...

- El meu avi de reus sempre diu: "A viure, que són quatre dies..."

Sí, quines ganes que tinc de viure aquest dia a Venècia!...

(fragment de 17 anys primer viatge a Itàlia d'Oriol Vergés)

<i>"Ars longa, vita brevis"</i>	Literalment vol dir "l'art és llarg i la vida breu". Es refereix al fet que hi ha moltes coses per fer, però la vida és molt curta.
<i>"Audaces fortuna jubat"</i>	La fortuna ajuda els audaços.
<i>"Aurea mediocritas"</i>	Vol dir "mediocritat daurada". Expressió que apareix en un vers del poeta Horaci, i que vol dir que és preferible una vida tranquil·la i sense gaires lluïments que la vida atzarosa dels ambiciosos i els triomfadors.
<i>"Homo homini lupus"</i>	Aquest pensament, que vol dir "l'home és un llop per a l'home", es deu al comediògraf Plaute.

<i>“Mens sana in corpore sano”</i>	Vol dir “ànima sana en un cos sa”. És una màxima de Juvenal que, fora del seu context original, s'utilitza en el sentit que un esperit sa només es pot trobar en un cos sa.
<i>“Nosce te ipsum”</i>	Vol dir “coneix-te a tu mateix”. És la traducció llatina d'una inscripció grega que hi havia en el frontó del temple de Delfos i que Sòcrates va prendre com a divisa.
<i>“O tempora!, o mores!”</i>	Vol dir “Oh temps!, Oh costums!”. Frase amb què Ciceró es queixava de la maldat dels homes de la seva època.
<i>“Ad augusta per angusta”</i>	Vol dir “a resultats grans per vies estretes”. Només es pot triomfar venent moltíssimes dificultats.
<i>“Age quod agis”</i>	Vol dir literalment “fes el que fas”, és a dir, fixa-t'hi. Consell que sol donar-se als qui es distreuen de les seves ocupacions
<i>“Audi alteram partem”</i>	Vol dir literalment “escolta l'altra part”. Per poder jutjar amb imparcialitat cal escoltar les dues parts en litigi.
<i>“Cedant arma togae”</i>	Frase que pertany a un vers de Ciceró i que s'utilitza per dir que el govern militar – el de les armes - cal que cedeixi el poder al govern civil, el de la toga.
<i>“Divide et vinctes”</i>	Màxima que aconsella no fer-ho tot de cop i anar per parts.
<i>“Ex abundantia cordis os loquitur”</i>	L'home sol parlar d'allò que hi ha més al seu cor.
<i>“Felix qui potuit rerum cognoscere causas”</i>	Vol dir “feliç qui pot conèixer les causes de les coses”. És un vers de Virgili que es fa servir per celebrar la felicitat d'aquells l'esperit vigorós dels quals penetra els secrets de la naturalesa i, d'aquesta manera, s'eleva per sobre de l'opinió dels altres.

<i>“Post nubila Phoebus”</i>	Després de temps dolents en vénen d’altres de millors.
<i>“Veritas odium parit”</i>	Frase de Terenci amb què ens diu que la veritat sol comportar l’enemistat.

A8.- ESCRITURA

Així com la **pensa** és la facultat que posseïm de pensar, la posada en pràctica, o acció, d’aquesta facultat és el **pensament**.

Escriu unes breus ratlles sobre un passatge de la teva vida que respongui a un d’aquests temes:

- Tant de bo **fes un pensament!**
- Tot va passar **en un pensament...**
- Ho vaig fer **de pura pensa...**
- **Ni per pensament** ho faria!
- **Quina pensada** que vaig tenir!
- No hi ha maneres de **treure-m’ho del pensament...**
- Em van **endevinar el pensament.**

A9 .- CONCURS

Les portes de la saviesa.

Tot i la dita *“pensar ens fa savis”*, hi ha moltes altres maneres d’exercir aquesta facultat. En aquest concurs et convidem a diferenciar-ne una bona colla, cadascuna d’elles més o menys interessant i profitosa segons les circumstàncies. Per tal de conèixer-les, cal que resolguis aquest **damerosavi**, en què les definicions corresponen a verbs en infinitiu equivalents a una forma determinada de pensar . A més, si el soluciones del tot t’hauràs guanyat un pensament que t’obrirà una de **les portes de la saviesa**.

87 18 77 25 18 87	<i>Explicar, fer entendre, justificar alguna cosa. Pensar i ordenar les idees per arribar a extreure una conclusió</i>
1 58 4 64 44 18 87	<i>Aplicar el pensament amb profunda atenció a la consideració d'alguna cosa</i>
4 64 55 2 77 87 87 58 87	<i>Descobrir una veritat mitjançant la meditació pausada i continuada.</i>
87 58 81 58 25 55 18 87	<i>Tornar a pensar.</i>
58 25 2 18 81 18 87 87 18 87 55 58	<i>Pensar amb massa intensitat en una cosa. Preocupar.</i>
2 77 25 72 58 2 44 33 87 18 87	<i>Creure alguna cosa per indicis.</i>
2 77 25 2 58 6 87 58	<i>Algú, formar-se dins la seva pensa la idea d'alguna cosa.</i>
2 18 31 2 33 31 18 87	<i>Aplicar el pensament a determinar, preveure, suposar.. tenint en compte dades, indicis, precedents, circumstàncies...</i>
58 31 33 2 33 6 87 18 87	<i>Pensar de manera molt elaborada, amb grans disquisicions i divagacions però de manera poc fonamentada i assenyada. Terme pejoratiu.</i>
87 58 2 77 99 64 44 18 87	<i>Pensar per refrescar els records, meditar-hi, treure'n una determinació, etc...</i>
2 77 25 55 64 4 58 87 18 87	<i>Fixar la pensa en alguna cosa examinant-la curosament en tots els seus aspectes.</i>
1 18 31 81 58 25 55 18 87	<i>Pensar malament d'algú.</i>
87 58 36 31 58 11 64 77 25 18 87	<i>Tornar sobre una cosa pensada, considerant-la detingudament, aprofundint-la.</i>

$\bar{87}$ $\bar{33}$ $\bar{1}$ $\bar{64}$ $\bar{18}$ $\bar{87}$	<i>Sotmetre detingudament, un cop i altre cop, a la consideració mental.</i>
$\bar{58}$ $\bar{11}$ $\bar{18}$ $\bar{1}$ $\bar{64}$ $\bar{25}$ $\bar{18}$ $\bar{87}$	<i>Observar minuciosament, metòdicament, per conèixer-ne la qualitat, l'estat.</i>

El pensament:

(Excepcionalment hi adjuntem la solució)

<u>L</u>	<u>E</u>	<u>S</u>	<u>P</u>	<u>O</u>	<u>R</u>	<u>T</u>	<u>E</u>	<u>S</u>	<u>D</u>	<u>E</u>	<u>L</u>	<u>A</u>		
31	58	55	81	77	87	44	58	55	4	58	31	18		
<u>S</u>	<u>A</u>	<u>V</u>	<u>I</u>	<u>E</u>	<u>S</u>	<u>A</u>	<u>S</u>	<u>Ó</u>	<u>N</u>	<u>M</u>	<u>A</u>	<u>S</u>	<u>S</u>	<u>A</u>
55	18	-	64	58	55	18	55	77	25	1	18	55	55	18
<u>B</u>	<u>A</u>	<u>I</u>	<u>X</u>	<u>E</u>	<u>S</u>	<u>P</u>	<u>E</u>	<u>R</u>	<u>Q</u>	<u>U</u>	<u>È</u>	<u>H</u>	<u>I</u>	
6	18	64	11	58	55	81	58	57	-	33	58	-	64	
<u>P</u>	<u>A</u>	<u>S</u>	<u>S</u>	<u>I</u>	<u>L</u>	<u>'</u>	<u>O</u>	<u>R</u>	<u>G</u>	<u>U</u>	<u>L</u>	<u>L</u>		
81	18	55	55	64	31	-	77	87	99	33	31			

A10.- TALLER

De sempre el concepte de **saviesa** ha tingut una estreta relació amb les **figures circulars**. Així, els **cercles** i les **rodes de la vida** i la **fortuna**, els **mandales**, les **rosasses**... totes aquestes formes ens volen representar o simbolitzen algun tipus de comprensió global del món i/o de l'univers en què el concepte de **cicle** o **etern retorn** hi és sempre present.

Inspira't en la lectura dels següents textos i després dibuixa la teva **roda de la vida**.

TEXT 1

Tot és un cercle. Cadascú és responsable dels seus propis actes. Tot tornarà.

TEXT 2

Has vist que tot el que fa un indi és dins un cercle i és així perquè el Poder del Món funciona sempre en cercles i tot intenta ser rodó. Antigament érem un poble vigorós i feliç, tot el nostre poder procedia del cercol sagrat de la nació i, mentre aquest cercol romangué intacte, el poble va prosperar (...) Tot el que fa el poder del món es fa en un cercle. El cel és rodó i he sentit que la terra és rodona com una pilota i també totes les estrelles. El vent gira en la seva màxima força. Les aus fan els seus nius en cercles, i la seva religió és la mateixa que la nostra. El sol surt i es pon de bell nou en un cercle. La lluna fa el mateix, i tots dos són rodons.

Fins i tot les estacions formen un gran cercle en la seva evolució i tornen sempre al lloc on havien estat. La vida d'un home és un cercle des de la infantesa fins a la infantesa, i és així en totes les coses sobre les quals actua el poder.

(fragments de La saviesa de l'indi americà)

A11.- FÒRUM

La saviesa de tradició oral.

Quan ens referim a la saviesa, segurament molts de nosaltres tenim tendència a pensar en coneixements i reflexions molt elevats i difícils d'entendre que algú ha deixat escrits en algun pergami, document o llibre; però no necessàriament ha de ser així, tal com trobem en moltes tribus indígenes en què la saviesa només s'ha transmès oralment, de pares a fills. Un bon exemple el tenim en aquesta sèrie de consells i reflexions de diverses tribus d'indis americans que ens conviden a la reflexió i el coneixement, a viure en pau i harmonia amb nosaltres mateixos i amb el nostre entorn. Si te'ls llegeixes pausadament, procurant de penetrar el sentit de totes i cada una de les seves paraules, de ben segur que en trauràs un bon profit personal...

TEXTOS

- ❖ *Porta una vida tranquil·la i sigues amable amb tothom, sobretot amb els ancians, i escolta el consell dels ancians...*

NODINENS (chippewa)

- ❖ *Nosaltres els humans hem de tornar a la comprensió moral de la terra i l'aire. Hem de viure segons els principis ètics de la terra. L'alternativa és no viure en absolut.*

N.SCOTT MOMADAY (kiowa).

*Quantes més coses sàpigues
més gran serà la teva confiança
i més petita la teva por.*

ORACIÓ MEDEWIWIN (ojibway)

- ❖ *Els nostres pares ens ensenyaren moltes lleis que havien après dels seus pares. Eren lleis bones. Ens manaven tractar tots els homes com ells a nosaltres, a no ser mai els primers a rompre un pacte, a considerar una vergonya la mentida, a dir sempre la veritat...*

CABDILL JOSEPH (nez percé)

- ❖ *Tot ésser que dóna a llum és femení. Quan els homes comencin a comprendre les relacions de l'univers que les dones han conegut sempre, el món començarà a millorar.*

LORRAINE CANOE (mohawk)

- ❖ *La instrucció començava amb els infants. Els ensenyaven a asseure's tranquil·lament i a gaudir fent-ho. Els ensenyaven a utilitzar els òrgans de l'olfacte, a mirar quan aparentment no hi havia res a veure i a escoltar atentament quan semblava que tot estava en silenci. Un infant que no sap estar quiet assegut és un infant poc desenvolupat.*

CABDILL LUTHER STANDING BEAR (lakota)

- ❖ *Fills meus, no faceu mai mal a ningú quan recorregueu la senda de la vida, no sigueu causa de tristesa per a ningú. Al contrari, si en algun moment podeu fer feliç una persona, feis-ho.*

ANÒNIM (winnebago)

- ❖ *El meu poble era savi. No desatenia mai els joves ni deixava de mostra-los les obres realitzades pels homes il.lustres de la tribu.
Els nostres mestres eren complaents i conscienciosos. Eren els nostres avis, els nostres pares i els nostres oncles. Tots lloaven l'excel.lència amb promptitud sense dir res que pogués desanimar l'infant que fos menys capaç que la resta. L'infant que no aprenia una lliçó només rebia més lliçons , més atenció, fins que arribava tan lluny com podia.*

PLENTY-COUPS (corb)

- ❖ *En la nostra forma de vida, en el nostre govern, en totes les decisions que prenem, sempre pensem en la setena generació futura. El nostre treball consisteix a procurar que els qui vénguin després, les generacions que encara no han nascut, no trobin un món pitjor que el nostre (i esperem que sigui millor). En caminar sobre la Mare Terra, posem sempre els peus amb cura perquè sabem que les cares de les generacions futures ens miren des de baix. No les oblidem mai.*

OREN –LYONS (onondaga)

- ❖ *No ens agrada ferir els arbres. Sempre que podem fem una ofrena de tabac als arbres abans de tallar-los. No malbaratem mai la fusta, sinó que utilitzem tot el que tallem. Si no tinguéssim en compte els seus sentiments i no els oferíssim tabac abans de tallar-los, la resta d'arbres del bosc plorarien i així entristiria també els nostres cors.*

ANÒNIM (mesquakie)

- ❖ *Antigament el nostre poble no aprenia de llibres ni de professors. Tota la seva saviesa i els seus coneixements li arribaven a través dels somnis. Posava a prova els seus somnis i d'aquesta manera descobria la seva pròpia força.*

ANCIÀ ANÒNIM (chippewwa)

- ❖ *Sigues feliç per viure molt.
La preocupació t'emmalalteix.
Enfadar-se és un mal costum
Si l'home innocent no s'enfada,
viurà molt de temps.
Un home culpable es posarà malalt
a causa dels seus mals pensaments.
La felicitat no només és bona en si mateixa
sinó que és molt saludable.*

TRADICIONAL (hopi)

- ❖ *Jo sóc l'únic responsable de la meva ànima si no actuo bé. Jo en tinc la culpa, no ell, ni l'església, ni aquella muntanya, ni el sol. D'aquesta forma s'ensenya la religió índia. Ningú no t'intentarà convèncer, ningú no et portarà a la tomba, només tu mateix.*

ALEX SALUSKIN (yakima)

- ❖ *No sé d'on ve el nostre humor, però pot existir la pitjor situació del món i et pots asseure aquí i riure. Suposo que és perquè sempre surt el millor del nostre interior sense que importi quan ni on.*

RENNE HALLETT (seneca tonawanda)

- ❖ *La primera pau, que és la més important, és la que sorgeix a l'interior de les ànimes dels homes quan comprenen la seva relació, la seva identitat amb l'univers i tots els seus Poders, i quan comprenen que en el centre de l'univers viu "Wakan-Tanka" i que aquest centre en realitat és pertot arreu, és a l'interior de cadascun de nosaltres. Aquesta és la verdadera Pau i les altres només en són reflexos. La segona pau és la que existeix entre dues persones, i la tercera és la que es fa entre dues nacions. Però has d'entendre sobretot que no hi pot haver mai pau entre les nacions si primer no coneixem la verdadera pau que, com he dit moltes vegades, és en el cor dels homes.*

BLACK ELK (lakota oglala)

(fragments de La saviesa de l'indi americà)

A12.- TRIBUNA

Pensaments romàntics.

Comenteu el significat d'aquests pensaments romàntics del poeta **Novalis** i després, amb les indicacions de pronunciació prèviament donades pel professor, proveu de llegir els originals amb alemany procurant donar tot la força del seu contingut a la frase.

- ❑ ***Wo Kinder sind, da ist ein goldnes Zeitalter***
(On hi ha infants, hi ha una edat d'or)
- ❑ ***Jeder geliebte Gegenstand ist der Mittelpunkt eines Paradieses***
(Tot objecte estimat és el centre d'un paradís)
- ❑ ***Mensch werden ist eine Kunst***
(Fer-se un ésser humà és un art)
- ❑ ***Das grösste Gut besteht in der Einbildungskraft***
(La facultat de la imaginació és el bé més gran)

(extret de Fragments, de *Novalis*)

A13.- CONCURS

El refranyer.

Una de les formes més esteses de manifestar la saviesa tradicional és amb el **refranyer**, que en totes les cultures presenta un repertori amplíssim d'idees, coneixements etc que formen part de la **saviesa popular**.

A.- Com que els refranys vénen de molt antic, al llarg del temps poden haver anat canviant de forma o adoptant noves variants. Si ordenes aquests grups de paraules podràs trobar diverses variants – més antigues o modernes – del mateix refrany.

VERSIONS DE REFRANYS CATALANS

un se que els tria parents amics els 'ls no

= ..... *Els amics un se'ls tria, que els parents, no.* .....

se tria que parents un 'ls amichs los 'ls

= .....

volem 'ls com los amichs Déu y parents dóna los los

= .....

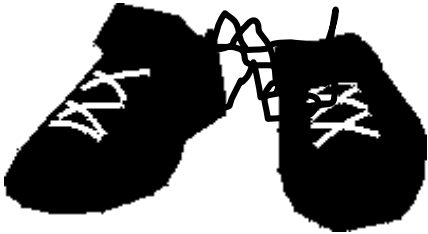
pots dar es te amich s' triar de han a parent l'

= .....

dóna Déu 'ls volem parents com y amichs los mo'ls los

= .....

B.- A cada ratlla hi trobaràs tot de paraules catalanes i castellanes barrejades. Es tracta que destriïs les que pertanyen a cada llengua i que les ordenis de tal manera que cada grup formi un refrany el sentit del qual sigui sinònim del que diu l'altre. Què et sembla: sabràs desfer el nus i separar el cordó de cada sabata?

REFRANYS CATALANS

REFRANYS CASTELLANS

caballo no le taps mires a cosa donada no cerquis a regalado li dentado.

..... = ...

que mal tratos bon més ajust leyes un romper un val

..... = ...

palo pitjor astilla ha que hi fust no mateix la tal del clavilla de tal

..... = ...

buena cobija quién se arbre arrima ombra le árbol buen sombra a bon a bona

..... = ...

hasta zapatos tmabé vol picarol l'ase si quieren du la somera en los gatos

..... = ...

Temps a vísteme que s'apressa deprisa qui voy molt despacio no arriba

..... = ...

cabretes hi aborregado y suelo al mojado cel ha terra quan cielo a pastetes

..... = ...

A14.- RECERCA

Refranyer bilingüe.

Busca tres refranys més en català que t'agradin i després espavila't per trobar la seva traducció a una altra llengua.

REFRANYS CATALANS

*TRADUCCIÓ A ALTRES
LLENGÜES*

**A poc a poc es va lluny ..... = Qui va piano, va lontano (*italià*)
.....**

Crieu corbs i us trauran els ulls ..... = Cria corbo, y sacarte ha el ojo (*portuguès*)

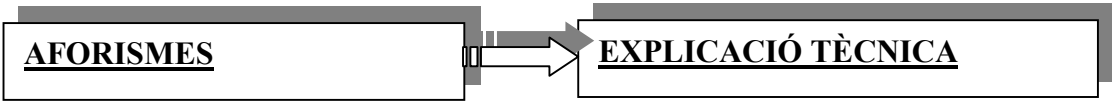
..... = ...

..... = ...

..... = ...

A15.- RECREACIÓ

Després de buscar el significat del terme **aforisme** en un Diccionari, llegeix-te aquests dos i intenta traduir-los a una altre text que n'expliqui el significat d'una manera més tècnica..

<i>Si no vols tenir poagre, ni una gota de vinagre.</i>	....
---	--

<i>Vent de mar sobre gelada, pluja o ventada.</i>	....
---	--

A16.- ESCRITURA

Lliçons de sentit comú.

Tradicionalment, s’ha associat molt la **saviesa popular** amb aquella facultat pràctica, intel·ligent i equànime de saber discernir raonablement les coses que anomenem **sentit comú**. A continuació trobaràs un fragment que és una d’aquestes lliçons de sentit comú. Llegeix-te’l i després escriu tu una lliçó de sentit comú que hagis viscut o que t’agradaria viure.

TEXT I

Ara han vingut també els néts, els de França. La veïna confessa que li agrada veure'ls, però que l'atabala una mica tant d'enrenou, «abans els nens s'educaven d'una altra manera»... Potser és educat, per part nostra, que no interferim més en la família i els diguem bona nit. Ens donen quatre préssecs per demà. Són bona gent, aquests veïns, i estic segur que han arribat als seixanta-cinc anys prou feliços, i quan els ho dic el pare somriu només una mica i diu amb tota senzillesa una frase sàvia: «hem après a viure».

(fragment de *A peu pel Matarranya*, de *Josep M. Espinàs*)

A17.- RECREACIÓ.

Savis i saberuts.

Més d'una vegada et deus haver fixat en alguna persona a qui, sense cap mena de discreció ni de vergonya, li agrada fer més o menys ostentació del seu **saber**. A aquest tipus de persones les anomenem, irònicament, **saberudes**, i no cal dir que aquest tret que tenen de voler lluir-se i saber-ho tot sempre és considerat més un defecte que una virtut.

Sense utilitzar cap nom propi completa aquestes frases ...

Els saberuts *només saben parlar*.....   **en canvi els savis també saben escoltar**.....

Els savis .....   **però** els saberuts. ....

Les sàvies .....   **en canvi** les saberudes.....

Tot i que els savis ..... els saberuts .....

Els savis .....   **mentre que** les saberudes.....

Per més que les sàvies ..... les saberudes .....

Les sàvies.....   ; **tanmateix**, els saberuts .....

A18.- FÒRUM

Us en recordeu de **Mnemosine**, la deessa de la memòria? Llegiu-vos aquest fragment i després considereu quina relació hi ha entre la memòria, la intel·ligència i la saviesa.

TEXT

Mnemosine posseïa una memòria prodigiosa, tant, que no va oblidar mai cap dels noms, més aviat abruptes, dels Cíclops i dels Titans. Mnemosine va ser mare de les nou Muses i els recordava tothora els més petits detalls de les seves complexes funcions. Li agradava d'evocar sovint els incidents de la victòria del marit i així l'afalagava. Va esdevenir la personificació de la memòria, una gran qualitat per a qui la posseeix, si és prompta i tenaç. Enorme auxiliar de la intel·ligència, no se l'ha de confondre amb ella. Hi ha estúpids que reciten de cor els volums aclaparadors de les llistes telefòniques, per exemple, i no saben distingir en canvi un gos d'un ós. Per això, ofesos els animals amb justícia, l'un o l'altre, o tots dos, els mosseguen, si s'hi posen a tret. No ens acarnissem, però, amb els imbècils. De primer, perquè cal respectar la llibertat del pensament o de les seves innombrables disfresses. Després, perquè els necis acostumen a mossegar, si no com un ós, almenys com un gos.

(fragment de *Les roques i el mar, el blau* de **Salvador Espriu**)

A19.- TREBALL DE CAMP

Que cadascú triï una d'aquestes opcions i la treballi durant quinze dies. Després es farà una posada en comú de tota la classe i es comentaran els resultats obtinguts.

A.- Apunta't tots els consells que et donin ets teus pares, germans, avis, amics i vés apuntant-los en aquesta graella segons que et semblin positius, negatius o difícils d'avaluar.

POSITIUS	DIFÍCILS D'AVALUAR	NEGATIUS

B.- La màxima mínima.

La nostra vida és plena de **tòpics**, alguns absolutament innocus com el llenguatge fàtic que fem servir en determinades circumstàncies quotidianes, però d'altres ja no ho són tant, com ara certes opinions o judicis que emetem sobre persones o grups humans.

I és en aquests casos que hi ha persones que sovint volen fer passar la seva sigui com sigui, bé no deixant parlar o escoltar les raons dels altres, bé expressant **verdictes**, **sentències**, **màximes** que no volen que admetin discussió.

Fes un inventari de tota aquesta mena de tòpics i classifica'ls temàticament o d'acord amb algun altre criteri que et sembli interessant.

A20.- ESCRITURA

Escriu sobre un d'aquests temes:

- **Rectificar és de savis.**
- **No et facis el savi...!**
- **T'hi faràs més savi que ric...**

A21.- CONCURS

Rusc de paraules.

Després d'omplir les **cel.les** numerades del **rusc** amb la paraula que li correspon segons la **numeració**, prova d'omplir les altres de manera que a les **files** hi surtin **frases fetes** i **refranys** relacionats amb el verb "**saber**".

A22.- FÒRUM

Comenteu el significat dels següents **proverbis i consells**:

TEXT1

- ◆ *Fes anar carro i rella per damunt els ossos dels morts .*
- ◆ *Un ximple no veu pas el mateix arbre que un savi.*
- ◆ *L'abella enfeïnada no té temps d'estar trista.*
- ◆ *Si el boig persistia en la seva bogeria esdevindria savi.*
- ◆ *El que ara s'ha demostrat fou abans només imaginat.*
- ◆ *Un sol pensament omple la immensitat.*
- ◆ *Estigues sempre a punt de dir el que penses, i l'home baix t'evitarà.*
- ◆ *Al matí Pensa, al migdia Fes, al vespre Menja, a la nit Dorm.*
- ◆ *Els tigres enfurits són més savis que els cavalls ensenyats.*
- ◆ *Espera'n verí, de l'aigua aturada.*
- ◆ *Mai no sabràs quan n'hi ha prou si no saps quan n'hi ha massa.*
- ◆ *On no hi ha homes la natura és estèril.*

(tria de **Proverbis de l'infern**, de **William Blake**)

TEXT2

- ◆ *No facis de la teva ignorància un argument.*
- ◆ *Necessites un rival per afirmar-te. No el destrueixis! Preserva-te'l, subvenciona'l , si cal.*
- ◆ *No dubta qui vol, sinó qui pot. Esforçat a dubtar, tanmateix.*
- ◆ *No tingueu més conviccions que les decididament imprescindibles.*
- ◆ *No acceptis la derrota fins que no trobis que en sortiràs guanyant*

(Tria de **Consells, proverbis i insolències**, de **Joan Fuster**)

A23.- RECERCA

Busca quina és la persona que socialment es considera la més sàvia d'aquests grups, institucions o llocs. Afegeix-n'hi alguns altres.

Una tribu indígena.	Un sanedrí
Les Nacions Unides.	.....
Una gompa	.....
Un tribunal	.....
Una assemblea de classe	.....

A24.- CONCURS

No siguis ignorant...

A> Feu grups i afegiu en aquesta llista totes les expressions que trobeu que signifiquin algun tipus o altra d'ignorància o desconeixement. Guanyarà el grup que en trobi més.

⇒ *Ser més burro que fet per encàrrec.*

⇒ *Ésser un sabatot*

⇒ *No saber quants dits té la mà*

⇒ *Ésser un cap de carbassa..*

⇒ *Ser profà en una matèria.*

⇒ *No tenir-ne ni idea.*

⇒ *Ser un obtús.*

⇒ *Ser llanut*

⇒ .....

⇒ .....

⇒ .....

B> Inventeu-vos una paraula o expressió que signifiqui el grau més superlatiu d'ignorància. Després les posarem en comú i votarem quina és la més ben trobada, i menys ignorant!

Us en posem uns exemples de mostra:

⇒ *Una ignorància crassa!*

⇒ *Una ignorància supina!*

⇒ *És més curt que una cua de conill!*

⇒ .....

A25.- TREBALL DE CAMP

La saviesa de la societat.

Busca documents d'organització i funcionament de la nostra societat i fes-ne un extracte d'aquells fragments que et sembli que denotin més saviesa i sentit comú. Et posem alguns tipus de documents així com algun document concret com a orientació:

- ◆ Uns estatuts.

- ◆ Una constitució.
- ◆ Una declaració de Principis.
- ◆ Una normativa municipal.
- ◆ Una normativa de règim intern d'un Centre d'Ensenyament.
- ◆ La Declaració Universal dels Drets Humans.
- ◆ .....

A 26.- RECREACIÓ

Llegeix-te detingudament aquest **“Manifest 2000 per una cultura de la pau i la no-violència”** i després redacta un setè punt que no desmereixi dels anteriors.

MANIFEST 2000 PER UNA CULTURA DE LA PAU I LA NO VIOLÈNCIA

1. “Respectar totes les vides”. Respectar la vida i la dignitat de cada persona sense discriminació ni prejudicis.

2. “Rebutjar la violència”. Practicar la no violència activa, rebutjant la violència en totes les seves formes: física, sexual, psicològica, econòmica i social, especialment la que es produeix contra els més dèbils i vulnerables, com ara els infants i adolescents.

3. “Alliberar la meua generositat”. Compartir el meu temps i els meus recursos materials practicant la generositat amb l'objectiu de posar fi a l'exclusió, la injustícia i l'opressió política i econòmica.

4. “Escoltar per comprendre”. Defensar la llibertat d'expressió i la diversitat cultural, privilegiant sempre el fet d'escoltar i dialogar, sense cedir al fanatisme, ni a la maledicència i el rebuig de l'altre.

5. “Preservar el planeta”. Promoure un consum responsable i una forma de desenvolupament que tingui en compte la importància de totes les formes de vida i l'equilibri dels recursos naturals del planeta.

6. “Reinventar la solidaritat”. Contribuir al desenvolupament de la meua comunitat, propiciant la plena participació de les dones i el respecte dels principis democràtics, amb la finalitat de crear junts noves formes de solidaritat.

7.-

A27.- TALLER

Espurnes de saviesa.

Fes un recull de totes aquelles idees, qüestions, fragments de saviesa que trobis en els diaris i revistes d'un mes. Després, amb aquests **extractes de saviesa** i amb l'ajut de dibuixos, pintures, fotografies etc farem uns murals per a la classe.

A28.- RECERCA

Lliçons magistrals.

A.- El pensament tautològic.

Apunta vint **tautologies** que se t'acudin o que hakis sentit a dir. Te'n posem algunes de mostra:

- *La vida és la vida.*
- *Els estudis són els estudis.*
- *La pela és la pela.*
- .....

B.- El pensament cacopèdic.

Llegeix-te el fragment d'Umberto Eco en què explica què és la **cacopèdia** i després fes memòria i vés anotant tota la teva experiència personal d'**antisaber** mitjançant petites frases "alliçonadores"

TEXT

El projecte de la Cacopèdia el va elaborar un grup restringit d'estudiosos que a començaments dels anys vuitanta es reunia a les pizzeries de Bolonya (...).

La Cacopèdia (és evident l'etimologia que oposa a una educació circular i harmònica una educació perversa i deforme) havia de configurar-se com una summa negativa del saber, o bé com una summa del saber negatiu; encara no s'ha decidit quina de les dues fórmules podria ser la més indicada per subratllar els propòsits desestabilitzadors de l'empresa. La promesa cognoscitiva de la Cacopèdia volia ser la de portar a terme una recensió total de l'antisaber.

(fragment de *El segon diari mínim*, d' *Umberto Eco*)

Frases cacopèdiques:

- *Aquell curs vaig avorrir les matemàtiques.*
- *És el millor professor que vaig tenir perquè amb ell no hi vaig aprendre res.*
- *Em va ensenyar tot el que no havia de saber.*
- .....

A29.- ESCRITURA

La declaració de principis.

Tria una d'aquestes possibilitats:

A.- Fes una redacció exposant els teus principis sobre la vida.

B.- Fes una declaració de principis en deu punts i després porta-la a una persona gran perquè escrigui els principis corresponents als teus i, si li cal, n'hi afegeixi algun. Després es poden comparar els resultats a la classe.

C.- Fes el mateix que a la proposta anterior però començant per la declaració de la persona gran.

DECLARACIÓ DE PRINCIPIS DEL JOVE	DECLARACIÓ DE PRINCIPIS DEL VELL
1.-	1.-
2.-	2.-
3.-	3.-
4.-	4.-
5.-	5.-
6.-	6.-
7.-	7.-
8.-	8.-
9.-	9.-
10.-	10.-
11.-	11.-
12.-	12.-